

Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim: Sağlık yönetimi öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi

Distance education during the covid-19: Evaluation of health management student opinions

Mehmet Yorulmaz¹, Sait Söyler²

¹ Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, mtyorulmaz@hotmail.com, 0000-0001-6670-165X

² Tarsus Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölümü, saitsoyler@tarsus.edu.tr, 0000-0002-7915-0073

Anahtar Kelimeler:
COVID-19, Pandemi, Uzaktan Eğitim.

Key Words:
COVID-19, Pandemic, Distance Education.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Tarsus Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölümü, saitsoyler@tarsus.edu.tr.

DOI:
10.52880/sagakaderg.953680

Gönderme Tarihi/Received Date:
17.06.2021

Kabul Tarihi/Accepted Date:
25.08.2021

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
01.03.2022

ÖZ

Giriş ve Amaç: Çin merkezli olarak ortaya çıkan Yeni Tip Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin ülkemizde ilk tespit edildiği 11 Mart 2020 gününden itibaren salgının önlenmesi amacıyla çok sayıda önlem alınmıştır. Alınan bu önlemlerden biri de öncelikle örgün eğitime ara verilmesi, ardından uzaktan eğitim sürecinin başlatılması olmuştur. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin karantina sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. **Gereç ve Yöntem:** Araştırma kesitsel tipte nicel bir çalışmadır. Veri toplama aracı olarak literatür bilgisine dayanarak araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni Selçuk Üniversitesi Sağlık Yönetimi bölümüne kayıtlı olan 660 öğrencidir. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan 321 öğrenci dahil edilmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonucunda sağlık yönetimi öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin yüksek oranda olumsuz görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların cinsiyeti, kullandıkları cihazlar ve cihazların teknik yeterliliği, sahip oldukları internet erişimi, uzaktan eğitimde kullanılan yöntem gibi özellikler ile uzaktan eğitime ilişkin bazı görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. **Sonuç:** Sonuç olarak gelecekte yapılacak olan uzaktan eğitim planlamalarında bu sonuçların göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

ABSTRACT

Introduction and Aim: Since 11 March 2020, when the new type coronavirus (COVID-19) pandemic originated in China was first detected in our country, many measures have been taken to prevent the epidemic. One of these measures taken was to stop formal education and to implement of distance education. In this context, the aim of this study is to evaluate the opinions of health management students on distance education carried out during the quarantine. **Material and Method:** The research is a cross-sectional, quantitative study. As a data collection tool, a questionnaire form created by the researchers based on the literature is used. The universe of the study is 660 students enrolled in Selcuk University Health Management department. 321 students who volunteered to participate in the research were included. **Results:** As a result of the research, it has been determined that health management students have a high rate of negative views regarding distance education. In addition, statistically significant relationships were found between the gender of the participants, the devices they use, the technical competence of the devices, their internet access, the method used in distance education and some of their views on distance education. **Conclusion:** As a conclusion, it is recommended that these results should be taken into consideration in future distance education planning.

GİRİŞ VE AMAÇ

Çin'den başlayarak bütün dünyaya yayılan yeni tip koronavirüs (COVID-19), dünya genelinde çok yönlü etkiler yaratmıştır. Günlük hayat rutinlerini etkileyen COVID-19 aynı zamanda toplumların sosyo-ekonomik durumu üzerinde de etkide bulunmuş, farklı sektörleri farklı açılardan etkilemiştir. İş yapma usullerini değiştirmiş; esnek çalışma, vardiyalı çalışma, uzaktan çalışma gibi yöntemlerin uygulanmasının mümkün

olduğu sektörlerde bu yöntemlere geçiş sağlanmıştır. Salgına ilişkin alınan çok sayıda önlem arasında bütün düzeylerde yüz yüze eğitim ve öğretimin durdurulması da yer almış, bu bağlamda üniversitelerimizde eğitim ve öğretimin geri kalan kısmının uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilmesine karar verilmiştir (1,2). Her bir üniversite kendi altyapı imkânlarıyla uzaktan eğitim sürecine geçiş yapmıştır. Bu alanda eğitim ve öğretimin etkin bir şekilde sürdürülmesinde diğer

ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de dijital teknolojilerden faydalanılmaktadır (3).

İçerisinde bulunduğumuz ve bilgi çağı olarak adlandırılan bu dönemde iletişim alanında teknolojinin hızla ilerlemesi, eğitimin yapısını da etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Bu gelişmeler de yeni öğrenme-öğretme modellerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Uzaktan eğitim de geliştirilen bu modeller arasında yer almaktadır ve günümüzde yayınlık kazanmıştır (4). Uzaktan eğitim esasında yeni bir eğitim yöntemi olmamakla beraber teknolojik gelişmeler uzaktan eğitim uygulamalarının da gelişmesine olanak sağlamıştır. Bu gelişmeler yaşamın farklı alanlarına ilişkin bilgilerin çeşitlenip çoğalmasına neden olmuş ve bilgiye erişimi kolaylaştırmıştır. Dünya genelinde yaşanan gelişmeler eğitim kurumlarından beklentileri de farklılaştırmış, hem kitlesel hem de bireysel eğitimde uzaktan eğitim imkânları hızla gelişmiştir (5). Ayrıca iletişim teknolojileri araçları (interkom ve sabit hatlı telefon, GSM, kablosuz teknolojiler ve iPhone’lar, iPod’lar, tabletler, dizüstü bilgisayarlar) öğretim amaçlı olarak giderek daha fazla kullanılmaktadır (6).

Uzaktan eğitim, eğitici ile öğrenci veya öğrencilerin fiziksel ortamdan bağımsız olarak bir araya geldikleri ve yüz yüze iletişim yerine teknolojik iletişim imkânlarının kullanıldığı bir eğitim modeli olarak tanımlanabilmektedir (7). Başka bir ifade ile uzaktan eğitim zaman ve mekân sınırlarını aşan ve eğitici ile eğitilenlerin farklı yerlerde bulunduğu bir eğitim etkinliği olarak tanımlanmıştır (8). Uzaktan eğitimle ilgili tanımların sayısı artırılabilir. Daha geniş bir tanımlama ile eğitici ve eğitilenlerin fiziksel olarak birbirinden bağımsız ortamlarda olduğu, eğitim alanlarına çeşitli açılardan esneklik kazandıran, eğitim süreçlerinde yazılı-basılı materyallerin, görsel ve işitsel araçlar gibi teknolojilerin kullanıldığı, planlı ve sistematik bir yöntem olarak ifade edilmektedir (2,9).

Uzaktan eğitimde gazete ilanları gibi yazışmalardan mektupla eğitime geçiş, radyo ve televizyon ile tek yönlü uygulamalar, çift yönlü konferanslar ve son olarak günümüzde gerçekleştirilen; iletişim teknolojileri, bilgisayarlar ve uydu temelli teknolojilere doğru bir değişim süreci yaşanmıştır (10). Ülkemizde COVID-19 sürecinde hem televizyon hem de internet teknolojileri uzaktan eğitim aracı olarak kullanılmıştır. Üniversite düzeyinde ise internet temelli teknolojilerden faydalanılmış, uzaktan eğitim kapsamında dersler senkron ve asenkron olarak yürütülmektedir. Senkron uzaktan eğitim yönteminde eğitici ile eğitilen kişiler arasındaki iletişim eşzamanlıdır. Asenkron uzaktan eğitimde ise eğitilen/öğrenci ile öğretici arasında eşanlı bir iletişim söz konusu olmamakta, öğrenciler eğitim materyallerine istedikleri zamanda erişim sağlamaktadır

(11). Dolayısıyla senkron eğitimde öğretici ve öğrenen çeşitli şekillerde etkileşim kurabilmekte ve böylece aynı ortamda bulunma zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Asenkron eğitim ise öğrenene kendi kendine öğrenme imkanı sağlamasıyla ön plana çıkmaktadır (12).

Uzaktan eğitim yönteminin coğrafi olarak farklı bölgelerde olan öğrenciler ile eğitimcilerin fiziki ortamdan bağımsız olarak iletişim kurması, öğrencilerin dünyanın farklı bölgelerindeki eğitim imkanlarından faydalanabilmesi, aynı içeriğe tekrarlayan şekilde ulaşım sağlanabilmesi, daha fazla kitleye ulaşılabilmesi, engelli bireylerin konfor alanlarından çıkmadan eğitime erişebilmesi, eğitimin bireyselleştirilebilmesi gibi faydalarının yanı sıra; ilk yatırım maliyetlerinin yüksek olması, teknolojik sistemlerden kaynaklanan bir takım aksamaların gerçekleşmesi, uygulamalı derslerin aktarımının zor olması, oto kontrolü düşük bireylerin motivasyon sorunu yaşaması, teknolojinin uzun süreli kullanımına bağlı olarak ortaya çıkabilen sağlık sorunları gibi bir takım olumsuzlukları da içerisinde barındırdığı bilinmektedir (3,4,13).

Gürer vd., (2016) tarafından gerçekleştirilen, pandemi öncesi dönemde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırmada, öğretim elemanlarının genel olarak uzaktan eğitime geçişi olumlu buldukları ancak hızlı geçişin uygun olmadığı görüşünde birleştikleri görülmektedir. Bununla beraber gerekli bir takım hazırlıkların yapılmaması, pilot uygulama imkânının olmaması, dönem içinde yapılan karar değişikliklerinin olması gibi hususlar açısından uzaktan eğitime ilişkin olumsuz görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin fiziksel mekânlardan bağımsız çalışabilmesi olumlu olarak karşılanırken, yüz yüze iletişimin sağladığı olanakların olmayışı bir problem olarak ifade edilmiştir (14). Yine pandemi öncesi dönemde uzaktan eğitim ile ilgili çalışmalardan birinde öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin beklentilerinin karşılanamadığı tespit edilmiştir (15). Tuncer ve Bahadır (2017) da benzer şekilde öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin olumsuz olduğunu ve öğrencileri ezber yapmaya ittiğini tespit etmiştir (16).

Pandemi döneminde gerçekleştirilen bir araştırmada uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre katılımcılar açısından birbirleriyle iletişim kurma imkânlarını kısıtladığı ve bu nedenle sosyal becerileri de olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin COVID-19 nedeniyle uzaktan eğitime geçişe ilişkin değerlendirmelerinin olumsuz olduğu, motivasyon kaybı yaşadıkları ve ayrıca öğretmen adaylarının internet bağlantısıyla veya uzaktan eğitimde kullanılan cihaz ile ilgili teknik problemler yaşayabildikleri görülmektedir (2). Farklı fakülte

ve bölümlerden öğrencilerle yürütülen diğer bir araştırmada, öğrencileri özellikle uygulamalı dersler açısından uzaktan eğitimi olumsuz karşıladıkları ve eğitim açısından başarısız buldukları tespit edilmiştir. Aynı araştırmada bazı akademisyenlerin uzaktan eğitim teknolojisini kullanmakta sıkıntı yaşadığı, ilgisiz oldukları ve iletişim sıkıntılarının yaşandığı belirtilmiştir (17). İlahiyat fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada öğrencilerin %56'sının uzaktan eğitimden memnun olmadığı ya da hiç memnun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada öğrencilerin %39'u ders materyallerinden yararlanamadıklarını, %25'i sınavların hakkaniyetli olmadığını, %52'si ara sıra internet bağlantısı problemi yaşadıklarını, %36'sı derslere hiç konsantre olamadığını, %38'i hiç verimli ders çalışmadıklarını ifade etmiştir. Aynı zamanda teknik donanımı yetersiz olan çok sayıda öğrenci olduğu tespit edilmiştir (18). Edebiyat fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen karma desenli bir araştırmada öğrencilerin %61 düzeyinde derslere katılım sorunu ve %40,3'ünün internet bağlantı problemi yaşadıkları belirlenmiştir (19). Müzik eğitimi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada öğrencilerin uygulamalı derslerin yüz yüze yapılması gerektiğine ilişkin görüş bildirdiği ve yüz yüze eğitime uzaktan eğitime göre daha fazla ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir (20). Sahu (2020) ve Wang vd., (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda uzaktan eğitimde altyapı problemlerine dikkat çekilmiştir (21,22). Wang vd., (2020) ayrıca öğrencilerin bir takım eşitsizliklere maruz kalabileceği üzerinde durmaktadır (22). Benzer şekilde Saltürk ve Güngör (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulguları arasında uzaktan eğitim sürecinin öğrenciler arasındaki sosyoekonomik eşitsizliklerin daha belirgin hale geldiği ifade edilmektedir (23). Kaya (2020) öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sistemine uyumlu olarak içerik oluşturma ve ölçme-değerlendirme konusunda bir takım problemler yaşadığını tespit etmiştir (24). Benzer bir çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecine ilişkin dezavantaj algılarının avantaj algılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (25).

COVID-19 sürecinde uzaktan eğitime geçiş hem uzaktan eğitime ilişkin bahsedilen problemlere yol açmış hem de pandemi ortamının sebep olduğu olumsuzlukları da içerisinde barındırmıştır. Hem öğrencilerin iş yükleri artmış (26) hem de öğrencilerde yüksek düzeyde kaygıların oluşmasına neden olmuştur (27). Bütün bu problemlere rağmen COVID-19 nedeniyle uzaktan eğitime geçiş kaçınılmaz olmuştur (3).

Literatür incelendiğinde uzaktan eğitime ilişkin çeşitli fakültelerden/meslek yüksekokullardan ve bölümlerden öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar olduğu (13), ancak sağlık yönetimi

öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri ile ilgili bir araştırmanın gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir. Sağlık yönetimi öğrenci görüşlerinin irdelenmesi gelecekte bu alanda yapılacak uzaktan eğitim çalışmalarının etkinliğinin artırılabilmesi açısından önem arz etmektedir. COVID-19 sürecinde üniversitelerimiz altyapılarına uygun olan yöntemi seçerek uzaktan eğitim süreçlerinin ilk aşamasını senkron veya asenkron olarak tamamlamışlardır. Ardından 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz ve bahar dönemlerinde de üniversitelerimizde uzaktan eğitimin sürdürülmesi kararı verilmiştir. Uzaktan eğitim süreciyle ilişkili olarak öğrencilerin görüşleri, uzaktan eğitim sürecinin kalitesi, avantajları ve dezavantajları ile sınırlılıklarının tespit edilebilmesi ve gelecekte bu anlamda uzaktan eğitim sürecinin daha sağlıklı sürdürülebilmesi için önem arz etmektedir (18). Bu bağlamda bu çalışmanın amacı sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin COVID-19 sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Temel araştırma sorusu ise "Sağlık yönetimi öğrencilerinin COVID-19 sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri nasıldır?" sorusudur.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma kesitsel türde, nicel bir araştırma olma özelliği göstermektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırma amacına uygun olacak şekilde araştırmacılar tarafından yapılandırılan anket formu kullanılmıştır. Anket formu genel bilgiler ve uzaktan eğitime ilişkin görüşler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Genel bilgilerde öğrencilerin cinsiyeti, sınıf seviyeleri, uzaktan eğitimde tercih edilen yöntem, uzaktan eğitime erişmek için kullanılan cihaz ve cihazların teknik donanımları ile internet erişimine ilişkin toplam altı soru yer almaktadır. Uzaktan eğitime ilişkin görüşler ise toplamda yirmi üç önermeden oluşmaktadır. Anketin oluşturulması esnasında literatürde yer alan çeşitli araştırmalardan faydalanılmıştır (28-31). Bu çalışmalardan yola çıkarak araştırma amacına uygun olduğu düşünülen yirmi üç önerme araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Veri toplama aracının bir anket olması, ölçek olma özelliği göstermemesi gibi nedenlerle geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Bu nedenle veriler sürekli olarak değil, kategorik olarak değerlendirmiştir. Ancak önermelerin çalışmanın amacıyla uyumlu olup olmadığına ilişkin uzman görüşü alınmış ve anketin kullanılmasına karar verilmiştir. Öğrencilerin bu önermelere yönelik "katılıyorum", "katılmıyorum" ve "kararsızım" seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir.

Araştırmanın çalışma evrenini Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü'ne

kayıtlı 660 öğrenci oluşturmaktadır. Bu kapsamda örneklem seçimine gidilmemiş olup, oluşturulan anket formu tüm öğrencilere gönderilmiştir. 2 hafta arayla yapılan hatırlatma neticesinde, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 321 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Popülasyonun bilindiği durumlarda örneklem hesaplama formülüne göre 660 kişilik bir çalışma evreninde %95 güven düzeyi ve 5 güven aralığında 243 kişinin araştırmaya dahil edilmesinin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrenciler dahil edilmiş, gönüllü olmak istemeyen ve anket formunu düzgün olarak doldurmayan öğrenciler araştırmadan dışlanmıştır. Araştırmanın verileri 03.06.2020 ile 25.06.2020 tarihleri arasında toplanmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde öncelikle tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılmış, ardından hipotez testleri gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla toplanan veriler öncelikle excel programı ile analiz edilerek özetlenmiştir. Ardından katılımcıların cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, kullanılan eğitim yöntemi, kullandıkları cihazlar, teknik donanım yeterlilikleri ve internet erişim yeterlilikleri ile uzaktan eğitime ilişkin önermelere verdikleri yanıtlar arasındaki ilişkiler ki-kare analizi ile incelenmiştir. Ki-kare testi, iki kategorik değişken arasındaki ilişkiyi belirleyen ve yaygın olarak kullanılan non-parametrik bir testtir (32). Bu nedenle analizlerde ki-kare testi kullanılmıştır. Bu analizler ise SPSS 21 paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya ilişkin gerekli etik kurul onayı, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun 27/05/2020 tarih ve 2020/518 sayılı kararı ile alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında öncelikle katılımcılara ve katılımcıların uzaktan eğitime erişimlerine ilişkin

genel bilgiler incelenmiştir. Genel bilgiler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Araştırmaya katılanların %76,9'u kadın, %23,1'i erkektir. Katılımcıların %39,9'u birinci, %26,2'si ikinci, %20,2'si üçüncü ve %13,7'si dördüncü sınıftır. Uzaktan eğitim sürecinin hangi yöntemle sürdürüldüğüne ilişkin olarak katılımcıların %79,8'i asenkron cevabını verirken, %15'i her iki yöntemin birden kullanıldığını ifade etmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (%52) uzaktan eğitime erişimde bilgisayar kullandıklarını, %45,5'i ise akıllı telefonlarını kullandıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %71,1'i kullandıkları cihazların teknik donanımının yeterli olduğunu ifade ederken %28,3'ü yeterli olmadığını belirtmiştir. Yeterli internete sahip olan katılımcıların oranı %63,6 iken, sahip olmayan katılımcıların oranı %36,4 olarak tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kadındır ve en yüksek katılımı birinci sınıf öğrencileri sağlamışlardır. Tercih edilen eğitim yöntemine çoğunlukla asenkron cevabı verilmiştir. Burada bazı derslerde senkron uygulamaların olması nedeniyle her iki yöntemi ve senkron yöntemini ifade eden katılımcılar olduğu da görülmektedir. Katılımcıların tamamına yakınının uzaktan eğitime erişimde bilgisayar ve akıllı telefonlarını kullandıkları tespit edilmiş, ancak katılımcıların %28,3'ü cihazların teknik donanımlarının yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Bununla beraber katılımcıların %36,4'ü uzaktan eğitime erişmek için yeterli internete sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Burada öğrencilerin örgün eğitim programlarına kayıtlı olmaları ve COVID-19 nedeniyle uzaktan eğitime geçişle beraber teknik alt yapı ve internet erişimi açısından hazırlıksız olmaları değerlendirilebilmektedir.

Araştırma kapsamında genel bilgilerin ardından öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen analiz Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ve uzaktan eğitime erişime ilişkin genel bilgiler

	Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Kadın	246	76,9
	Erkek	74	23,1
Sınıf Düzeyi	1	128	39,9
	2	84	26,2
	3	65	20,2
	4	44	13,7
	Asenkron	256	79,8
Şuan uzaktan eğitim süreciniz hangi metot ile sürdürülmektedir?	Senkron	17	5,3
	Her ikisi	48	15
	Bilgisayar	167	52
Uzaktan eğitime erişmek için en çok hangi cihazı kullanmaktasınız?	Akıllı telefon	146	45,5
	Tablet	3	0,9
	Diğer	5	1,6
	Evet	230	71,1
Uzaktan eğitime erişmek için kullandığınız cihazın teknik donanımı yeterli mi?	Hayır	91	28,3
	Evet	204	63,6
Uzaktan eğitime erişmek için yeterli internete sahip misiniz?	Hayır	117	36,4
	TOPLAM	321	100

Tablo 2. Sağlık yönetimi öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri

Önermeler		N	%
Kullandığım cihaz ile uzaktan eğitime bağlanmakta sorun yaşıyorum.	Katılıyorum	101	31,5
	Katılmıyorum	141	43,9
	Kararsızım	79	24,6
Uzaktan eğitim ile dersleri daha kolay anlıyorum.	Katılıyorum	37	11,5
	Katılmıyorum	239	74,5
	Kararsızım	45	14
Uzaktan eğitim ile daha zengin içeriklere erişebiliyorum.	Katılıyorum	39	12,1
	Katılmıyorum	216	67,3
	Kararsızım	66	20,6
Uzaktan eğitimde anlamadığım yerleri sormam daha zor oluyor.	Katılıyorum	267	83,2
	Katılmıyorum	24	7,5
	Kararsızım	30	9,3
Uzaktan eğitime ev konforunda erişebildiğim için daha verimli olduğumu düşünüyorum.	Katılıyorum	61	19
	Katılmıyorum	211	65,7
	Kararsızım	49	15,3
Uzaktan eğitimde derslerle veya akademik konularla ilgili danışmanlık almam zorlaşıyor.	Katılıyorum	245	76,3
	Katılmıyorum	30	9,3
	Kararsızım	46	14,3
Uzaktan eğitimde derslere daha çok ilgi duyuyorum.	Katılıyorum	31	9,7
	Katılmıyorum	241	75,1
	Kararsızım	49	15,3
Uzaktan eğitimde sınıf ortamındaki etkileşim olmadığı için verimliliğim düşüyor.	Katılıyorum	238	74,1
	Katılmıyorum	47	14,6
	Kararsızım	36	11,2
Uzaktan eğitimde ders materyallerini anlayamıyorum.	Katılıyorum	152	47,4
	Katılmıyorum	76	23,7
	Kararsızım	93	29
Uzaktan eğitimde ders materyallerine istediğim anda ve istediğim yerden erişebiliyorum.	Katılıyorum	110	34,3
	Katılmıyorum	130	40,5
	Kararsızım	81	25,2
Uzaktan eğitim dersleri daha kalıcı oluyor.	Katılıyorum	28	8,7
	Katılmıyorum	231	72
	Kararsızım	62	19,3
Uzaktan eğitimde derse aktif katılım sağlayamıyorum.	Katılıyorum	225	70,1
	Katılmıyorum	48	15
	Kararsızım	48	15
Uzaktan eğitim mekândan bağımsız olduğu için odaklanmam zorlaşıyor.	Katılıyorum	228	71
	Katılmıyorum	57	17,8
	Kararsızım	36	11,2
Uzaktan eğitimden dolayı derslerden soğuduğumu hissediyorum.	Katılıyorum	206	64,2
	Katılmıyorum	64	19,9
	Kararsızım	51	15,9
Uzaktan eğitim şeklinde verilen derslere ilişkin not tutmam zorlaştı.	Katılıyorum	208	64,8
	Katılmıyorum	79	24,6
	Kararsızım	34	10,6
Uzaktan eğitim sürecinde sıklıkla bağlantı problemi, ses kesilmesi vb. problemler yaşıyorum.	Katılıyorum	174	54,2
	Katılmıyorum	90	28
	Kararsızım	57	17,8
Uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı/üyelerinin yetersiz kaldığını düşünüyorum.	Katılıyorum	129	40,2
	Katılmıyorum	108	33,6
	Kararsızım	84	26,2
Uzaktan eğitim sürecinde ders sorumluları ile iletişimim zayıfladı.	Katılıyorum	212	66
	Katılmıyorum	58	18,1
	Kararsızım	51	15,9
Uzaktan eğitim sürecinde dersleri anlayamayacağıma ilişkin kaygı duyuyorum.	Katılıyorum	236	73,5
	Katılmıyorum	54	16,8
	Kararsızım	31	9,7
Uzaktan eğitim sürecinde sınavlara ve değerlendirmeye ilişkin kaygı yaşıyorum.	Katılıyorum	250	77,9
	Katılmıyorum	40	12,5
	Kararsızım	31	9,7
Seçme şansım olsa bundan sonra da uzaktan eğitimle devam etmek isterdim.	Katılıyorum	36	11,2
	Katılmıyorum	250	77,9
	Kararsızım	35	10,9
Yüz yüze eğitim uzaktan eğitime göre daha etkilidir.	Katılıyorum	274	85,4
	Katılmıyorum	26	8,1
	Kararsızım	21	6,5
Her şey normale döndüğünde bazı dersleri uzaktan eğitim şeklinde almaya devam etmek isterim.	Katılıyorum	81	25,2
	Katılmıyorum	202	62,9
	Kararsızım	38	11,8
TOPLAM		321	100

Katılımcıların %43,9'u kullandıkları cihaz ile uzaktan eğitime bağlanmakta herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını belirtmiştir. Uzaktan eğitimle dersleri daha kolay anlıyorum önermesine %74,5'i katılmıyorum cevabı verirken, %67,3'ü uzaktan eğitim ile daha zengin içeriklere erişim sağlayamadığını belirtmiştir. Katılımcıların %83,2'si anlaşılmayan noktaların sorulmasının uzaktan eğitimde daha zor olduğuna katılırken, ev konforunda derslerin daha verimli olduğuna %65,7 oranında katılmamaktadırlar. Akademik danışmanlığa erişimin daha zor olduğu katılımcıların %76,3'ü tarafından ifade edilirken, uzaktan eğitim derslerine daha fazla ilgi duyulmasına %75,1 oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitimde sınıf ortamındaki etkileşimin sağlanamaması nedeniyle verimin düştüğüne ilişkin önermeye öğrencilerin %74,1'i katılmakta, %47,4'ü ders materyallerini anlayamadıklarını, % 40,5'i ise bu materyallere istediği anda ve istediği yerde erişemediğini belirtmektedir. Katılımcıların %72'si uzaktan eğitim derslerinin daha kalıcı olduğu önermesine katılmazken, %70,1'i derslere aktif katılım sağlayamadığını ifade etmiştir. Yine katılımcıların %71'i uzaktan eğitimin mekandan bağımsız olması nedeniyle odaklanmada zorluk yaşadığını belirtmiştir. Katılımcıların %64,2'si uzaktan eğitim sürecinde derslerden uzaklaştıklarını, %64,8'i bu süreçte not tutmanın zorlaştığını, %54,2'si ise sıklıkla bağlantı, ses kesilmesi gibi teknik problemler yaşadıklarını belirtmiştir. Katılımcılar %40,2 oranında öğretim elemanı/üyelerinin uzaktan eğitim sürecinde yetersiz kaldığını ifade etmiş, %66'sı ders sorumluları ile iletişimlerinin zayıfladığını belirtmiştir. Öğrencilerin %73,5'i dersleri anlayamayacaklarına, %77,9'u sınavlara ve değerlendirmeye ilişkin kaygı duyduğunu belirtmiştir. Öğrenciler seçme şansları olsa uzaktan eğitime devam etme ile ilgili önermeye %77,9 oranında katılmamış, %85,4 oranında yüz yüze eğitimin uzaktan eğitime göre daha etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla beraber her şey normale döndüğünde bazı dersleri uzaktan eğitim şeklinde almaya devam etmeyle ilgili önermeye öğrencilerin %62,9'u katılmıyorum cevabını vermiştir.

Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin genel görüşlerinin değerlendirilmesinin ardından, katılımcıların cinsiyeti, sınıf düzeyi, uzaktan eğitimde kullanılan yöntem, kullanılan cihaz, kullanılan cihazın teknik yeterliliği ve yeterli internet erişimine sahip olup olmama durumları ile uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin ilişkisi incelenmiştir. İnceleme sonuçları, istatistiksel olarak anlamlı bulunan ilişkilere ilişkin ki-kare tabloları ile özetlenmiştir. Öncelikle katılımcıların cinsiyetine göre uzaktan eğitime ilişkin görüşleri incelenmiş ve Tablo 3'te özetlenmiştir.

Katılımcıların cinsiyetleri ile uzaktan eğitimde derse aktif katılım sağlayabilme durumu arasında istatistiksel olarak

anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Önermeye verilen yanıtlar incelendiğinde kadınların uzaktan eğitimde derse aktif katılma konusunda erkeklere göre daha fazla sorun yaşadığı tespit edilmiştir. Ankette yer alan diğer önermeler ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p > 0,05$).

Katılımcıların sınıf düzeyine göre uzaktan eğitime ilişkin görüşleri incelenmiş ve Tablo 4'te özetlenmiştir.

Katılımcıların sınıf düzeyi ile uzaktan eğitimde ders materyallerine istenilen anda ve istenilen yerden erişim sağlayabilme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Önermeye verilen yanıtlar incelendiğinde üçüncü sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitim materyallerine erişimde sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Ankette yer alan diğer önermeler ile sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p > 0,05$).

Uzaktan eğitimde kullanılan yöntemlere göre uzaktan eğitime ilişkin katılımcı görüşleri incelenmiş ve Tablo 5'te özetlenmiştir.

Uzaktan eğitimde uygulanan yöntem ile katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde sınavlara ve değerlendirmeye ilişkin kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Önermeye verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek kaygı düzeyine sahip grubun asenkron eğitim yönteminin uygulandığı grup olduğu tespit edilmiştir. Kaygının her üç grupta da yüksek olmasına rağmen asenkron grupta daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların eğitim yöntemi ile uzaktan eğitimin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Burada da benzer şekilde asenkron grup ile her iki yöntemin aynı anda uygulandığı grubun yüz yüze eğitimin daha etkili olduğuna ilişkin baskın bir görüşleri olduğu saptanmıştır. Uzaktan eğitimde kullanılan yöntem ile diğer önermeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p > 0,05$).

Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazlar ile uzaktan eğitime ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 6'da özetlenmiştir.

Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazlar ile uzaktan eğitime bağlanmakta sorun yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Önermeye verilen cevaplar incelendiğinde katılımcılardan akıllı telefonlarından uzaktan eğitime bağlanma konusunda daha yüksek oranda sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazlar ile anlamadıkları yerleri sormakta zorlanma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyetine göre uzaktan eğitime ilişkin görüşleri

Önermeler		Cinsiyet		X ²	sd	Anlamlılık (p)
		Kadın (%)	Erkek (%)			
Ö.12: Uzaktan eğitimde derse aktif katılım sağlayamıyorum.	Katılıyorum	72,9	60,8	4,482	2	0,035
	Katılmıyorum	14,2	17,6			
	Kararsızım	13	21,6			

Tablo 4. Katılımcıların sınıf düzeyine göre uzaktan eğitime ilişkin görüşleri

Önermeler		Sınıf Düzeyi				X ²	sd	Anlamlılık (p)
		1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)			
Ö.10: Uzaktan eğitimde ders materyallerine istediğim anda ve istediğim yerden erişebiliyorum.	Katılıyorum	38,3	34,5	29,2	29,5	13,451	6	0,047
	Katılmıyorum	40,6	38,1	52,3	27,3			
	Kararsızım	21,1	27,4	18,5	43,2			

Tablo 5. Uzaktan eğitimde kullanılan yönteme göre uzaktan eğitime ilişkin katılımcı görüşleri arasındaki ilişkiler

Önermeler		Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yöntem			X ²	sd	Anlamlılık (p)
		Senkron (%)	Asenkron (%)	Her ikisi (%)			
Ö.20: Uzaktan eğitim sürecinde sınavlara ve değerlendirmeye ilişkin kaygı yaşıyorum.	Katılıyorum	70,6	81,2	62,5	10,870	4	0,027
	Katılmıyorum	17,6	11,3	16,7			
	Kararsızım	11,8	7,4	20,8			
Ö.22: Yüz yüze eğitim uzaktan eğitime göre daha etkilidir.	Katılıyorum	70,6	85,5	89,6	9,014	4	0,047
	Katılmıyorum	5,9	8,6	6,2			
	Kararsızım	23,5	5,9	4,2			

Tablo 6. Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazlar ile uzaktan eğitime ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiler

Önermeler		Uzaktan Eğitime Erişimde Kullanılan Cihaz				X ²	sd	Anlamlılık (p)
		Bilgisayar (%)	Akıllı Tel. (%)	Tablet (%)	Diğer (%)			
Ö.1: Kullandığım cihaz ile uzaktan eğitime bağlanmakta sorun yaşıyorum.	Katılıyorum	18	46,6	0	60	46,892	6	0,015
	Katılmıyorum	60,5	25,3	66,7	20			
	Kararsızım	21,6	28,1	33,3	20			
Ö.4: Uzaktan eğitimde anlamadığım yerleri sormam daha zor oluyor.	Katılıyorum	85	82,2	66,7	60	11,576	6	0,046
	Katılmıyorum	8,4	6,2	33,3	0			
	Kararsızım	6,6	11,6	0	40			
Ö.5: Uzaktan eğitime ev konforunda erişebildiğim için daha verimli olduğumu düşünüyorum.	Katılıyorum	22,8	15,1	33,3	0	13,650	6	0,024
	Katılmıyorum	63,5	69,9	0	60			
	Kararsızım	13,8	15,1	66,7	40			
Ö.9: Uzaktan eğitimde ders materyallerini anlayamıyorum.	Katılıyorum	41,3	54,1	33,3	60	8,947	6	0,036
	Katılmıyorum	24	24	33,3	0			
	Kararsızım	34,7	21,9	33,3	40			
Ö.10: Uzaktan eğitimde ders materyallerine istediğim anda ve istediğim yerden erişebiliyorum.	Katılıyorum	41,3	26,7	33,3	20	12,321	6	0,029
	Katılmıyorum	34,7	47,9	0	40			
	Kararsızım	24	25,3	66,7	40			

($p<0,05$). Önermeye verilen cevaplar incelendiğinde uzaktan eğitime erişimde bilgisayar kullanan öğrencilerin anlamadıkları yerleri sormakta daha yüksek oranda zorlandıkları belirlenmiştir. uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazlar ile uzaktan eğitime evden erişmenin daha verimli olması durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Genel anlamda bu önermeye olumsuz yanıt verilse de, tablet kullananların bu önermeye daha yüksek oranda katıldıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazlar ile ders materyallerini anlayabilme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur ($p<0,05$). Burada akıllı telefon kullanan katılımcıların uzaktan eğitim materyallerini anlamakta daha yüksek oranda zorluk çektikleri görülmektedir. Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazlar ile ders materyallerine erişim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Burada bilgisayar kullananların diğerlerine oranla uzaktan eğitim materyallerine erişimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Akıllı telefon kullananların ise erişim sıkıntılarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Uzaktan eğitimde kullanılan cihaz ile diğer önermeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazların teknik yeterliliği ile uzaktan eğitime ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiler incelenmiş, Tablo 7'de özetlenmiştir.

Katılımcıların uzaktan eğitime bağlanmada zorluk yaşama durumları ile kullandıkları cihazların teknik yeterlilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin çoğu uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazların teknik olarak yeterli olduğunu ifade etmesine rağmen, burada kullandığı cihazın teknik olarak yeterli olmadığını ifade eden öğrencilerin uzaktan eğitime erişimde güçlük yaşadıkları belirlenmiştir. Kullanılan cihazın teknik yeterliliği ile uzaktan eğitim ders materyallerini anlama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu önermede de kullandıkları cihazın teknik olarak yetersiz olduğunu ifade eden öğrencilerin ders materyallerini anlamakta daha fazla zorlandıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde, ders materyallerine erişim ile cihazların teknik yeterliliği arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kullandıkları cihazların teknik olarak yeterli olmadığını ifade eden öğrencilerin ders materyallerine erişimde de sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Uzaktan eğitim ile verilen derslerde not tutabilme durumu ile cihazların teknik yeterliliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit

edilmiş ($p<0,05$), kullandığı cihazın teknik yeterliliği düşük olan katılımcıların not tutmakta da daha fazla zorlandıkları belirlenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde bağlantı problemi, ses kesilmesi gibi problemlerin yaşanma durumu ile kullanılan cihazların teknik yeterlilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Burada da benzer şekilde kullandıkları cihazlar teknik olarak yetersiz olan öğrencilerin bağlantı problemlerinden daha yüksek oranda mustarip olduğu görülmektedir. Kullanılan cihazın teknik yeterliliği ile ders sorumluları ile iletişim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup ($p<0,05$), diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da kullandığı cihazın teknik olarak yeterli olmadığını belirten öğrencilerin ders sorumluları ile iletişimlerinin, kullandıkları cihazın teknik olarak yeterli olduğunu ifade eden öğrencilere göre daha yüksek oranda zayıfladığı tespit edilmiştir. Uzaktan eğitime erişimde kullanılan cihazın teknik yeterliliği ile diğer önermeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullanabilecekleri yeterli internet erişimlerinin olup olmaması durumu ile uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin ilişkisi incelenmiş ve Tablo 8'de özetlenmiştir.

Katılımcıların uzaktan eğitime bağlanmak için yeterli internet paketine/erişimine sahip olma durumu ile eğitime bağlanmada sorun yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Uzaktan eğitime erişim için yeterli internete sahip olmayanların daha yüksek oranda bağlantı sorunu yaşadığı tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde danışmanlığa erişim ile yeterli internete sahip olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Burada da internet erişimi yeterli olmayan öğrencilerin danışmanlık hizmetlerine ulaşımında daha yüksek oranda sorun yaşadığı tespit edilmiştir. Uzaktan eğitimde yer alan ders materyallerini anlayabilme durumu ile uzaktan eğitime erişimde yeterli internete sahip olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). İnternet erişimi yetersiz olan grubun materyalleri anlama konusunda daha yüksek oranda sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Derse aktif katılım ile yeterli internete sahip olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yeterli internete sahip olmayan öğrencilerin derse aktif katılım sağlamada zorluk çektiği görülmektedir. Cihaz yeterliliği ile benzer şekilde yeterli internete sahip olup olmama durumu ile bağlantı problemi yaşama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup ($p<0,05$), yeterli internet erişimine sahip olmayanların daha yüksek oranda bağlantı problemi yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların uzaktan eğitime erişimde kullandıkları cihazların teknik yeterliliği ile uzaktan eğitime ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiler

Önergeler		Kullanılan Cihazın Teknik Yeterliliği				
		Yeterli (%)	Yeterli Değil (%)	X ²	sd	Anlamlılık (p)
Ö.1: Kullandığım cihaz ile uzaktan eğitime bağlanmakta sorun yaşıyorum.	Katılıyorum	15,2	72,5	104,105	2	0,000
	Katılmıyorum	57,4	9,9			
	Kararsızım	27,4	17,6			
Ö.9: Uzaktan eğitimde ders materyallerini anlayamıyorum.	Katılıyorum	43,9	56	4,325	2	0,039
	Katılmıyorum	24,3	22			
	Kararsızım	31,7	22			
Ö.10: Uzaktan eğitimde ders materyallerine istediğim anda ve istediğim yerden erişebiliyorum.	Katılıyorum	40	19,8	15,414	2	0,049
	Katılmıyorum	34,3	56			
	Kararsızım	25,7	24,2			
Ö.15: Uzaktan eğitim şeklinde verilen derslere ilişkin not tutmam zorlaştı.	Katılıyorum	60	76,9	8,546	2	0,014
	Katılmıyorum	27,4	17,6			
	Kararsızım	12,6	5,5			
Ö.16: Uzaktan eğitim sürecinde sıklıkla bağlantı problemi, ses kesilmesi vb. problemler yaşıyorum.	Katılıyorum	45,7	75,8	25,610	2	0,000
	Katılmıyorum	34,8	11			
	Kararsızım	19,6	13,2			
Ö.18: Uzaktan eğitim sürecinde ders sorumluları ile iletişimim zayıfladı.	Katılıyorum	63	73,6	4,158	2	0,043
	Katılmıyorum	18,7	16,5			
	Kararsızım	18,3	9,9			

Tablo 8. Katılımcıların uzaktan eğitime bağlanmak için yeterli internet erişimlerinin olup olmaması ile uzaktan eğitime ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiler

Önergeler		Uzaktan Eğitime Erişim İçin İnternet				
		Yeterli (%)	Yeterli Değil (%)	X ²	sd	Anlamlılık (p)
Ö.1: Kullandığım cihaz ile uzaktan eğitime bağlanmakta sorun yaşıyorum.	Katılıyorum	17,6	55,6	62,508	2	0,000
	Katılmıyorum	58,8	17,9			
	Kararsızım	23,5	26,5			
Ö.6: Uzaktan eğitimde derslerle veya akademik konularla ilgili danışmanlık almam zorlaşıyor.	Katılıyorum	71,6	84,6	7,858	2	0,005
	Katılmıyorum	10,3	7,7			
	Kararsızım	18,1	7,7			
Ö.9: Uzaktan eğitimde ders materyallerini anlayamıyorum.	Katılıyorum	40,7	59	10,011	2	0,005
	Katılmıyorum	27	17,9			
	Kararsızım	32,4	23,1			
Ö.12: Uzaktan eğitimde derse aktif katılım sağlayamıyorum.	Katılıyorum	65,7	77,8	5,186	2	0,035
	Katılmıyorum	17,2	11,1			
	Kararsızım	17,2	11,1			
Ö.16: Uzaktan eğitim sürecinde sıklıkla bağlantı problemi, ses kesilmesi vb. problemler yaşıyorum.	Katılıyorum	43,1	73,5	30,690	2	0,000
	Katılmıyorum	37,3	12			
	Kararsızım	19,6	14,5			
Ö.20: Uzaktan eğitim sürecinde sınavlara ve değerlendirmeye ilişkin kaygı yaşıyorum.	Katılıyorum	73,5	85,5	6,198	2	0,017
	Katılmıyorum	14,7	8,5			
	Kararsızım	11,8	6			
Ö.22: Yüz yüze eğitim uzaktan eğitime göre daha etkilidir.	Katılıyorum	81,9	91,5	5,577	2	0,038
	Katılmıyorum	10,3	4,3			
	Kararsızım	7,8	4,3			

Uzaktan eğitimde sınav ve değerlendirmeye ilişkin kaygı durumu ile yeterli internete sahip olup olmama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Burada da benzer şekilde yeterli internete sahip olmayanların sınavlara ve değerlendirmeye ilişkin daha yüksek kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir. Son olarak uzaktan eğitimin etkililiği ile yeterli internete sahip olup olmama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yeterli internet erişimine sahip olmayanların daha yüksek oranda yüz yüze eğitimin daha etkili olduğunu ifade ettiği görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada COVID-19 salgını nedeniyle örgün öğretimin durdurulması ve uzaktan eğitime geçiş sürecinin ardından sağlık yönetimi öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre sağlık yönetimi öğrencilerinin genel görüş itibarı ile uzaktan eğitime olumlu yaklaşmadığı, uzaktan eğitime erişimde bir takım sıkıntılar yaşadıkları, kullandıkları cihazların teknik donanımları ve internete erişimleri ile ilgili sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler dersleri anlayamama ve sınavlar ve değerlendirmeler ile ilgili kaygılar yaşamaktadırlar. Öğrencilerin uzaktan eğitimin devam etmesi konusuna da olumlu bakmadıkları görülmektedir. Her şey normale döndüğünde bazı dersleri dahi uzaktan eğitimle almak istemedikleri tespit edilmiştir. Ön plana çıkan diğer bir nokta ise öğrencilerin verimliliklerinin düştüğünü ve konsantrasyon kaybı yaşadıklarını belirtmeleridir. Öte yandan öğrencilerin bir kısmının bu süreçte öğretim elemanı/üyelerinin yetersiz kaldığını düşündüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sağlık yönetimi öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin çoğunlukla olumsuz görüş bildirdiği görülmektedir.

Araştırma kapsamında ayrıca kadın öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılım sağlamada güçlük çektikleri belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin bu noktada problem yaşaması öz yeterlilikleri ile ilgili olabilmektedir. Yıldız & Seferoğlu (2020) tarafından gerçekleştirilen, uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim içi teknolojilere yönelik öz yeterlik algılarını inceledikleri bir araştırmanın sonucunda erkek katılımcıların uzaktan eğitimde kullanılan çevrimiçi teknolojilere ilişkin öz yeterlilik algılarının daha yüksek olduğu, genel öz yeterlilik puanlarının ise ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir (33). Pandemi sürecinde örgün eğitimin askıya alınması ve uzaktan eğitime geçişte bir kriz durumu ve hızlı karar alma zorunluluğu olduğu göz önünde bulundurulduğunda gerekli ölçümlerin gerçekleştirilememiş olması veya yeterli hazırlık

süresinin olmamasının bu süreçte öğrencilere olumsuz olarak yansımış olabileceği değerlendirilmektedir.

Uzaktan eğitimde asenkron yöntemin uygulandığı öğrencilerin sınavlara ve değerlendirmeye ilişkin daha yüksek oranda kaygı yaşadıkları belirlenmiştir. Bu durumun çözümü için uzaktan eğitim süreçlerinde senkron yöntemlerin artırılması ve öğrencilerin kaygılarına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi önerilir. Katılımcıların büyük çoğunluğu uzaktan eğitime erişimde bilgisayar ve akıllı telefon kullanmaktadır ancak özellikle akıllı telefon kullanan öğrencilerin uzaktan eğitime bağlanma, anlamadığı konuları sorma, ders materyallerini anlama gibi konularda daha yüksek oranda sorun yaşadığı belirlenmiştir. Bu nedenle uzaktan eğitim süreçlerinden önce uzaktan eğitime erişimde kullanılan teknolojilerin mobil uyumlu olmasının sağlanması ve eğitim sürecinin başlamasından önce öğrencilere çeşitli eğitim ve bilgilendirmelerin yapılması bu konuda yaşanan sorunların çözümlenmesine yardımcı olabilecektir. Yaşanan en büyük sorunların başında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin kullandıkları cihazların teknik yeterliliklerinin düşük olması ve internete yeterli erişimlerinin olmaması gelmektedir. Burada öğrencilerin uzaktan eğitime bağlanmada sıkıntılar yaşadıkları, ders materyallerini anlamakta zorlandıkları ve eğitim sürecinde sıklıkla bağlantı sorunları yaşadıkları tespit edilmiştir. Yeterli teknik donanıma sahip olmayan cihazları kullanan öğrenciler ayrıca materyallere erişim, not tutma ve ders sorumlusuyla iletişim kurma konularında zorluk çekmektedirler.

Yüksek öğretimde uzaktan eğitimin öğretim elemanlarının gözünden değerlendirildiği bir çalışmada, uzaktan eğitim yönteminin öğrenciler, öğretim elemanları ve üniversiteler açısından avantaj ve dezavantajları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler açısından en büyük avantaj eğitime erişim kolaylığı olarak ön plana çıkarken, öğrenci ile öğretim elemanı arasındaki etkileşim eksikliği en önemli dezavantaj olarak ifade edilmektedir. Bununla beraber öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine düzenli katılmayı ve teknik problemler de dezavantajlar arasındadır (34). Literatürde yer alan diğer bazı araştırmalarda da uzaktan eğitimde, yüz yüze eğitimin sağladığı etkileşim olanaklarının olmaması ve öğretim elemanı ile öğrenci arasında yaşanan iletişim sorunları birer problem olarak ifade edilmiştir (35-39). Literatürde yer alan araştırmalarda tespit edilen dezavantajların bu çalışma kapsamında tespit edilen olumsuz durumlarla örtüştüğü görülmektedir.

Uzaktan eğitim uygulamasına öğrencilerin bakış açısıyla yaklaşan başka bir araştırmada internet bağlantısının kesilmesinin ders takibine engel olduğu,

ders başarısını etkileyen en önemli unsurun ise öğretim elemanının öğretim yöntemi ve sınavlarda yaşanan bazı sorunlar olduğu tespit edilmiştir (40). Bu sonuçlar mevcut araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Zira bu araştırmaya katılan öğrencilerin öğretim elemanlarını uzaktan eğitimde yetersiz buldukları, sınavlar ve değerlendirmeye ilişkin sıkıntı yaşadıkları, ders katılımına yönelik teknik imkânlarının kısıtlı olduğu ve internete erişim güçlüğü çektikleri belirlenmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin değerlendirildiği bir çalışmada öğrenciler uzaktan eğitime katılmak isteme nedenleri arasında kendilerine faydalı olacağı, kariyer ve eğitimde özgürlük gibi sebepleri ifade ederken, katılmak istememelerini uzaktan eğitimle anlatılan derslerin yeterince anlaşılabilmesi ve sınıf dışı ortamın yarattığı dikkat dağınıklığı olarak ifade etmişlerdir (41). Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği bir başka çalışmada öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun uzaktan eğitime olumsuz baktıkları tespit edilmiştir (42).

Fen bilgisi öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlere sahip oldukları ifade edilmektedir. Olumlu görüşler arasında zaman ve mekan açısından esneklik, ekonomiklik ve tekrar etme olanaklarına ulaşım yer alırken, öğrenen-öğreten arasında ve öğrencilerin kendi arasındaki etkileşimin kısıtlı olması, bunun sonucunda yaşanan motivasyon eksikliği gibi durumlar olumsuz olarak ifade edilmiştir (29). Birişçi (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da literatürdeki çalışmalar ve mevcut çalışmanın sonuçlarıyla paralel bir şekilde yaşanabilecek teknik problemler, iletişim ve etkileşimle ilgili problemlere dikkat çekilmiştir (28).

Pandemi döneminde gerçekleştirilen ve mevcut araştırma sonuçlarına paralel olarak Karakuş vd., (2020) öğrencilerin uzaktan eğitime olumsuz yaklaştıklarını, eğitim sürecinde motivasyon kaybı yaşadıklarını ve kullandıkları cihazların teknik yeterlilikleri ve internete erişimlerinin sorunlar olarak ön plana çıktığını tespit etmiştir (2). Mevcut çalışmada da öğrencilerin sürece ilişkin olumsuz görüş bildirdikleri, cihazlarının teknik yeterliliği düşük olan ve internet bağlantı sorunu yaşayan öğrencilerin eğitime bağlanma, materyalleri anlama gibi konularda sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Yıldız (2020) da bu sonuçlara paralel olarak öğrencilerin uzaktan eğitimi olumsuz olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır (17). Yine pandemi döneminde gerçekleştirilen bir başka çalışmada öğrencilerin yarısından fazlasının uzaktan eğitimden memnun olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğrenciler ders materyallerinden yararlanamamalarını, sınavların

hakkaniyetiyle ilgili sorunlar yaşandığını, internet bağlantı sorunu ve konsantrasyon kaybı yaşadıklarını belirtmiştir. Aynı çalışmada mevcut araştırma sonuçlarıyla örtüşen bu bulgularla beraber teknik donanım imkânları yetersiz olan çok sayıda öğrenci olduğu belirlenmiştir (18). Mevcut çalışmada da öğrencilerin %28'i teknik donanımlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Zan ve Zan (2020) de araştırmalarında öğrencilerin derse katılım sorunu ve internet bağlantı sorunu yaşadığını tespit etmişlerdir (19). Sarı (2020) ölçme ve değerlendirme süreçlerinin daha sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmiştir (43). Mevcut çalışmada da öğrencilerin büyük bir kısmının sınavlara ilişkin kaygı yaşadıkları belirlenmiştir. Bu nedenle sınav kaygılarının azaltılması ve hakkaniyetin korunması için çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiği ön plana çıkmaktadır.

Hebecci vd. (2020) uzaktan eğitim sürecinde etkileşimin daha düşük olmasının önemli bir problem olduğu sonucuna varmıştır (44). Mevcut çalışmada da öğrencilerin hem akademik danışmanlık konusunda, hem de ders danışmanlığı konusunda sorunlar yaşayabildiği, aynı zamanda yüz yüze eğitimde yaşanan sınıf içi etkileşimden yoksun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda internet tabanlı interaktif aktivitelerin geliştirilmesi gerektiği önerilmektedir. Öte yandan Akyol (2020) çalışmasında öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin olumlu görüş bildirdiği sonucuna ulaşmıştır (45). Bu araştırma ile mevcut araştırma sonuçları örtüşmemektedir. Bunun sebebi hem öğrencilerin altyapı yeterliliği, hem devam edilen bölümün getirdiği farklılıklar hem de üniversitelerin farklı yöntem ve teknikleri kullanması olabilir.

Etkisini sürdürmekte olan pandemi nedeniyle uzaktan eğitime geçiş, salgının kontrol altına alınması yönünde gerçekleştirilen önemli bir uygulamadır. Ancak bu geçişle beraber öğrencilerin uzaktan eğitime bağlanabilmek için gerekli kaynaklara erişimi, dersleri takip edebilmek için gerekli öz-disiplini sağlamaları önemli konular arasında yer almaktadır. Bununla beraber bu süreçte öğrencilerde can sıkıntısı ve kaygı sorunlarının ortaya çıktığı da belirtilmektedir (26,46). Gerçekleştirilen araştırmanın bulguları da aynı problemlere işaret etmektedir. Özgül ve Uysal (2016), uzaktan yaz okuluna ilişkin öğrenci görüşlerini değerlendirdikleri çalışmalarında öğrencilerin görüşlerini sınırlılıklar, üstünlükler ve öneriler olarak sınıflamışlardır (47). Buna göre bu çalışmada uzaktan yaz okulu eğitiminin üstünlükleri arasında yarattığı ekonomik fayda, ders akışı ile yer ve zaman esnekliği, tekrar edebilme gibi konular yer almaktadır. Aynı çalışmada uzaktan yaz okulu eğitiminin sınırlılıkları arasında teknolojik sınırlılıklar, etkileşim,

motivasyon gibi konuların yer aldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin teknik konulara ilişkin endişe duydukları tespit edilmiştir. Öğrenciler uzaktan yaz okulu eğitimine ilişkin sistem tanıtımı, senkron eğitim ve sosyal ağ entegrasyonunun sağlanmasına yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bu çalışmanın sonuçları ile mevcut çalışma sonuçları örtüşmektedir. Bu anlamda kaygıların azaltılması ve öğrencilerin teknik becerilerinin artırılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

İyi bir planlama uzaktan eğitimin başarılı bir şekilde sürdürülmesi için önem arz etmektedir (48). Yaşanan bir kriz sürecine yanıt olarak uzaktan eğitime geçilmesi bugün olduğu gibi gelecekte de muhtemeldir ve bu süreçteki olumsuzlukların bertaraf edilip, olumlu durumların muhafaza edilmesi gerekmektedir. Hem literatürde yer alan çalışmalar hem de mevcut çalışma sonuçlarında uzaktan eğitimin olumsuz yönlerine ilişkin paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmaların sonuçlarına göre uzaktan eğitim sürecinde teknolojik alt yapı ve internet ile ilgili sorunlar yaşanabilmektedir. Ayrıca en önemli sorunların başında uzaktan eğitimde yüz yüze eğitim sürecindeki iletişimin sağlanamaması ve bu anlamda etkileşimden yoksun kalınması gelmektedir. Bu etkileşim hem öğrenen-öğreten arasında hem de öğrencilerin kendi arasında yaşanmaktadır. Bu açıdan öğrenciler uzaktan eğitime olumsuz yaklaşmakta ve eğitim sürecine ve süreç sonundaki değerlendirmelere ilişkin kaygı duymaktadırlar. Literatürde yer alan diğer bazı araştırmalarda ise uzaktan eğitimin zaman ve mekandan bağımsız olarak yürütülebilmesi, ekonomik olması, tekrarlanabilir olması gibi olumlu özellikler taşıdığı ifade edilmektedir. Ancak COVID-19 sürecinde sağlık yönetimi öğrencileri genel olarak uzaktan eğitime ilişkin olumsuz görüşlere sahiptir. Gelecekte uzaktan eğitim yönteminin uygulanmasını istememekte, örgün eğitim yönteminde dahi bazı dersleri uzaktan eğitim yöntemiyle almaya olumsuz yaklaşmaktadırlar. Bu durumun nedeninin genel olarak hem öğrencilerin hem de öğretim elemanı/üyelerinin uzaktan eğitim sürecine hazırlık yapmak için yeterli zamanlarının olmaması, yaşanan kriz durumunun getirdiği diğer olumsuz durumlar ve baskılar olduğu ifade edilebilir. Bu anlamda gelecekte uygulanması planlanan uzaktan eğitim süreçlerinin yaşanan sorunların göz önünde bulundurulması ve problemlerin en alt düzeye indirilmesi sonrasında uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Çavmak, D., Çavmak, S., Söyler, S. (2020). A cross-sectional examination of the effects of COVID-19 on turkish community: An integrated perspective of social, economic and public health issues. *Management in Health*, 24 (2), 8-13.
2. Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N., Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 220-241.
3. Bakioğlu, B., Çevik, M. (2020). COVID-19 Pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15 (4), 109-129.
4. Altıparmak, M., Dürdane Kurt, İ., Kapidere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. Malatya: Akademik Bilişim'11 – XIII, Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Kitabı, 319-327.
5. Kılınc, M. (2015). Uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği üzerine bir araştırma (inönü üniversitesi uzaktan eğitim merkezi ilahiyat lisans tamamlama programı örneği), Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
6. Akinde, T. A. (2016). Types and use of educational support systems by library educators in universities in nigeria: towards quality and effective teaching practices. *Inter. J. Acad. Lib. Info. Sci*, 4 (6), 158-171.
7. Johnson, J. (2003). *Distance education: the complete guide to design, delivery and improvements*. New York: Teachers College Press.
8. Keegan, D. (1996). *Distance education*. New York: Routledge.
9. Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
10. Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: a systems view of online learning* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
11. Odabaş, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 17 (1), 22-36.
12. Karatepe, F., Küçükgençay, N., Peker, B. (2020). Öğretmen Adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? bir anket çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7 (53), 1262-1274.
13. Koç, E. S. (2021). Nasıl bir uzaktan eğitim? 1 yılın sonunda yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 7 (2), 13-26.
14. Güner, M. D., Tekinarslan, E., Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7 (1), 47-78.
15. Çakmak, A. Ç. (2013). Uzaktan eğitim hizmetinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi: karabük üniversitesi'nde bir uygulama. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 12 (23), 263-287.
16. Tuncer, M., Bahadır, F. (2017). Uzaktan Eğitim programlarının bu programlarda öğrenim gören öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1 (2), 29-38.
17. Yıldız, V.A. (2020). Üniversite öğrencilerinin pandemi dönemi aldıkları eğitime ilişkin görüşleri, 2st International Conference on Interdisciplinary Educational Reflections (Virtual Conference), 19-27.
18. Genç, M. F., Gümrükçüoğlu, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde ilâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. *Electronic Turkish Studies*, 15 (4), 403-422.
19. Zan, N., Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan edebiyat fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Electronic Turkish Studies*, 15 (4), 1367-1394.
20. Sarıkaya, M. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin müzik eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin görüşleri. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27 (46), 92-100.
21. Sahu, P. (2020). Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (Covid-19): impact on education and mental health of students and academic staff. *Cureus*, 12 (4), 1-5.
22. Wang, C., Cheng, Z., Yue, X.G., McAleer, M. (2020). Risk management of covid-19 by universities in china. *Journal of Risk and Financial Management*, 13 (2), 1-6.

23. Saltürk, A., Güngör, C. (2020). Üniversite öğrencilerinin gözünden covid-19 pandemi döneminde uzaktan eğitime geçiş deneyimi. *Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi*, (36), 137-174.
24. Kaya, S. (2020). Zorunlu Uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar: öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri, *Vllth International Eurasian Educational Research Congress*, 10-13.
25. Şeren, N., Tut, E., Kesten, A. (2020). Koronavirüs sürecinde uzaktan eğitim: temel eğitim bölümü öğretim elemanlarının görüşleri, *Turkish Studies*, 15 (6), 4507-4524.
26. Aristovnik, A., Keržič, D., Ravšelj, D., Tomaževič, N., Umek, L. (2020). Impacts of the COVID-19 pandemic on life of higher education students: a global perspective. *Sustainability*, 12 (20), 8438.
27. Son, C., Hegde, S., Smith, A., Wang, X., Sasangohar, F. (2020). Effects of covid-19 on college students' mental health in the united states: interview survey study. *Journal of Medical Internet Research*, 22 (9), e21279.
28. Birişçi, S. (2013). Video Konferans tabanlı uzaktan eğitime ilişkin öğrenci tutumları ve görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 1 (2), 24-40.
29. Uzoğlu, M. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (16), 335-351.
30. Paydar, S., Doğan, A. (2019). Öğretmen Adaylarının açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Eğitim ve Teknoloji*, 1 (2), 154-162.
31. Hamutoğlu, N. B., Gültekin, G. S., Savaşçı, M. (2019). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri: açıköğretim uygulamaları. *Yükseköğretim Dergisi*, 9 (1), 19-28.
32. Crosby, R.A., Salazar, L. F. (2021). *Essentials of public health research methods*. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning.
33. Yıldız, E., Seferoğlu, S.S. (2020). Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim içi teknolojilere yönelik öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (1), 33-46.
34. Koç, E. (2020). Üniversite öğretim elemanlarının gözünden yükseköğretimde uzaktan öğrenimin değerlendirilmesi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 25-39.
35. Ali, A., Ramay, M., Shahzad, M. (2011). Key factors for determining student satisfaction in distance learning courses: a study of allama iqbal open university (auou) islamabad, Pakistan. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 12 (2), 114-127.
36. Çivril, H., Aruğaslan, E., Özkara, B. Ö. (2018). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları: bir metafor analizi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8 (1), 39-59.
37. Fidan, M. (2017). Metaphors of blended learning' students regarding the concept of distance education. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9 (1), 276-291.
38. Lee, K. (2017). Rethinking the accessibility of online higher education: a historical review. *Internet and Higher Education*, 33, 15-23.
39. Swan, K. (2002). Building learning communities in online courses: the importance of interaction. *Education, Communication & Information*, 2 (1), 23-49.
40. Özyürek, A., Bedge, Z., Yavuz, F., Özkan, İ. (2016). Uzaktan eğitim uygulamasının öğrenci bakış açısına göre değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 592-605.
41. Andsoy, I.I., Güngör, T., Bayburtluoğlu, T., Yaman, S. (2012). Karabük üniversitesi sağlık yüksekokulu birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine ilişkin düşünceleri. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 66-73.
42. Kahyaoğlu Süt, H., Küçükkaya, B. (2016). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13 (3), 235-243.
43. Sarı, H. İ. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız?. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3 (1), 121-128.
44. Hebebcı, M. T., Bertiz, Y., Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the coronavirus (covid-19) pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4 (4), 267-282.
45. Akyol, C. (2020). Turizm ön lisans öğrencilerinin covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri. *Studies in Educational Research and Development*, 4 (2), 65-82.
46. Händel, M., Stephan, M., Gläser-Zikuda, M., Kopp, B., Bedenlier, S., Ziegler, A. (2020). Digital readiness and its effects on higher education students' socio-emotional perceptions in the context of the covid-19 pandemic. *Journal of Research on Technology in Education*, 1-13.
47. Özgül, E., Uysal, Ö. (2016). Uzaktan yaz okuluna yönelik öğrenci görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 130-150.
48. Tan, J., Du, H., Jan, C-H., Lin, R. (2019). Contributing factors on the effectiveness of delivering business technology courses: on-ground versus online. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 9 (4), 19-40.